

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annettua lakia väliaikaisesti siten, että valtio maksaisi merenkulun tukena työnantajille takaisin työnantajan sairausvakuutusmaksun, työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä työnantajan osuuden vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Ehdotuksella ei muutettaisi muita tukitekoja.

Esityksen tavoitteena on pyrkiä lieventämään covid-19-pandemian merenkulkualalle aiheuttamia taloudellisia vahinkoja ja tukea elinkeinoelämän kilpailukykyä. Myös merikuljetusten ja toimitusketjujen jatkuvuutta pyritään edistämään, koska niillä on keskeinen merkitys yhteiskunnan ja elinkeinoelämän toimivuudelle. Esityksen tavoitteena on lisäksi varautua Ukrainan sotilaallisesta kriisistä seuraavien taloudellisten toimintaedellytysten heikentymiseen.

Lakia sovellettaisiin vain vuonna 2021 aiheutuneiden kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2022 ja se olisi voimassa 31 päivä maaliskuuta 2023 asti.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
5 Lausuntopalaute	8
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	8
7 Voimaantulo	9
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	9
9 Suhde muihin esityksiin.....	9
LAKIEHDOTUS	11
meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	11
LIITE	13
RINNAKKAISTEKSTI.....	13
meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	13

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Suomen yhteiskunta ja elinkeinoelämän toiminta ovat pitkälti riippuvaisia meriteitse tapahtuvista tavarakuljetuksista. Lähes 90 prosenttia Suomen viennistä ja 80 prosenttia tuonnista kulkee meritse. Matkustaja-autolautat ovat aikataulutettuine linjaliikenteineen olennainen osa Suomen logistisessa kokonaisketjussa. Suomeen meriteitse kuljetettavasta tavarasta noin 10 prosenttia kuljetetaan matkustaja-autolautoilla. Matkustaja-autolautojen merkitys on lisääntynyt viime vuosina. Matkustaja-autolautoilla kuljetetaan kappaletavaraviennistä yli 60 prosenttia ja kappaletavaruonnista 50 prosenttia. Kappaletavara on tyypillisesti valmistuotteita, kuten elintarvikkeita ja muita päivittäistavara- ja kulutustuotteita.

Varustamoille myönnettävästä välillisistä työvoimakustannuksia alentavasta tuesta (”miehistötuki”) säädetään meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetussa laissa (1277/2007, ”miehistötukilaki”). Suomi on notifioinut tukiohjelman komissiolle ja tukeen sovelletaan komission päätöstä SA.35110 (2012/N). Nykyinen miehistötukilaki on ollut voimassa vuodesta 2008 lähtien, jolloin edellä mainittu laki korvasi ulkomaanliikenteen kauppaluettelosta annetun lain (1707/1991). Tuen saamisen edellytyksenä on, että alus on merkitty laissa tarkoitettuun kauppaluetteloon ja että alus on tukivuoden aikana toiminut pääasiassa tukeen oikeuttavassa meriliikenteessä. Valtion toteutunut miehistötuki merenkululle oli noin 74,4 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja noin 67,6 miljoonaa euroa vuonna 2021. Vuoden 2021 lopussa kauppaluetteloon oli merkittynä 90 lastialusta ja 16 matkustaja-alusta. Aluksilla työskenteli merimiesammateissa reilu 5 000 merenkulkijaa, tehdyn merityön määrän ollessa noin 3500 henkilötyövuotta. Vuoden 2020 ja 2021 budjeteista maksettu miehistötuen määrä oli selkeästi alhaisempi aikaisempiin vuosiin 2013-2019 verrattuna, jolloin tukea on maksettu 84-89 miljoonaa euroa vuodessa. Viimeisen kahden viime vuoden osalta tarvittavan tuen määrään vaikutti muun muassa covid-19-pandemiasta johtuneet lomautukset ja tehdyn merityön määrän väheneminen, jotka alensivat työnantajien suorittamien lakiperusteisten maksujen määrää.

Miehistötukilain perusteella varustamoille maksettavaa tukea leikattiin merimieseläkejärjestelmän uudistamisen yhteydessä vuonna 2016. Merimieseläkejärjestelmän etuuksien ja rahoituksen uudistamista valmisteltiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettamassa työryhmässä vuonna 2014, jonka esitysten pohjalta hallitus antoi eduskunnalle esityksen merimieseläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 321/2014 vp). Esityksessä ehdotettiin muutettavaksi merimieseläkelakia (1290/2006), merimieseläkelain voimaannpanosta annettua lakia (1291/2006), tuloverolakia (1535/1992) ja miehistötukilakia.

Merimieseläkejärjestelmän uudistuksella oli tarkoitus nostaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymiskäyttäjämerimieseläkejärjestelmässä ja yhtenäistää merenkulkijoiden eläketurvaa muiden työntekijöiden työeläketurvan kanssa. Lisäksi tavoitteena oli vähentää pitkällä aikavälillä merimieseläkejärjestelmän kustannuksia ja niihin kohdistuvaa valtion osuutta. Tällöin katsottiin, että valtion merimieseläkkeiden rahoitukseen käyttämän osuuden vähentäminen ei kuitenkaan ole perusteltua, jos valtion menot samalla lisääntyvät muiden tukijärjestelmien tai verotuksen kautta vastaavasti tai jopa enemmän. Sen vuoksi merimieseläkejärjestelmään ehdotettujen muutosten yhteydessä ehdotettiin tehtäväksi muutoksia myös merenkulun tukiin ja verotukseen (HE 321/2014 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle merimieseläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta).

Muutoksen yhteydessä miehistötukilain 11 §:ää muutettiin siten, että valtio maksoi miehistötukilain mukaisena merenkulun tukena takaisin työnantajille vuodesta 2016 lukien työnantajan eläkevakuutusmaksun, työnantajan tapaturmavakuutusmaksun ja työntekijöiden ennakonpidätykset. Tukena ei enää maksettu työnantajan sosiaaliturvamaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta eikä työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Miehistötukilain 12 §:ää muutettiin lisäksi lailla (940/2016) vuodesta 2017 alkaen niin, että jos rajoitetusti verovelvollisen työntekijän osalta on lähdeveron sijasta maksettu ennakonpidätys, tuki palautetaan 11 §:n mukaisesti. Muutokset tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016 ja niitä sovellettiin 1 päivänä tammikuuta 2016 ja sen jälkeen aiheutuneista kustannuksista maksettavaan tukeen.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu palautettiin väliaikaisesti miehistötuen piiriin meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (1176/2018) vuonna 2018. Lakia sovellettiin vain vuonna 2018 aiheutuneiden kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

Työnantajan sairausvakuutusmaksu, työnantajan osuus työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä työnantajan osuuden vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta palautettiin väliaikaisesti miehistötuen piiriin meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (1065/2020), joka oli voimassa määräaikaisena 1.1.2021 – 31.12.2021. Lakia sovellettiin vain vuonna 2020 aiheutuneiden kustannusten perusteella maksettavaan tukeen. Lakimuutoksella palautettiin työnantajasuorituksia tukena noin 6,0 miljoonaa euroa.

Koronaviruksen (SARS-CoV 2) aiheuttaman covid-19-pandemian pitkittyminen ja paheneminen syksyllä 2020 ja vuonna 2021 on aiheuttanut vakavia ongelmia Suomen elinkeinoelämälle ja merenkuluelinkeinolle. Erityisesti matkustaja-alusvarustamot ovat kärsineet rajusti vähentyneistä matkustajamääristä, mikä on nopeasti vaikuttanut säännöllistä reittiliikennettä liikennöivien alusten toiminnan taloudelliseen kannattavuuteen. Covid-19-pandemian pitkittyminen on myös vaikuttanut lastialusten toimintaedellytyksiin. Merenkulkusektorin kannattavuus alkoi palautua covid-19-pandemiasta keväällä 2022, mutta Venäjän helmikuussa 2022 aloittamat Ukrainaan kohdistuneet sotatoimet ja sotatoimien seurauksena Venäjälle asetetut taloudelliset pakotteet ovat lisänneet taloudellista epävarmuutta ja nostaneet merenkulkusektorin toimintakustannusten määrää. Nyt tehtävän väliaikaisen muutoksen tarkoituksena olisi tukea varustamoita poikkeuksellisesta covid-19-pandemiasta johtuen ja turvata osaltaan toimialan taloudellisten toimintaedellytysten palautuminen Ukrainan sotilaallisesta kriisistä välillisesti seuraavan taloudellisen epävarmuuden aikana. Väliaikaisella muutoksella ei otettaisi kantaa merimieseläkejärjestelmän uudistamisen tavoitteiden toteutumiseen miltään osin.

Pääministeri Sanna Marinin hallitus on ryhtynyt ripeisiin toimenpiteisiin yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi sekä elinkeinoelämän ahdingon helpottamiseksi. Osana näitä tukitoimenpiteitä esitetään, että valtio maksaisi merenkulun tukena varustamotyönantajille takaisin työnantajan sairausvakuutusmaksun, työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä työnantajan osuuden vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Ehdotuksella ei muutettaisi muita tukitekoja.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

Esityksen kiireellisuuden vuoksi tavanomaisista lainvalmistelua koskevista lausunto- ja kuulemisohjeista on jouduttu poikkeamaan. Hallituksen esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 28.4.2022-3.5.2022.

Lausunnot pyydettiin 12 eri taholta, joiden joukossa oli muun muassa valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Varustamot ry, Suomen merimiesunioni SMU ry, Suomen konepääliittoliitto ry sekä Suomen Laivanpääliittoliitto ry. Esitys oli myös vapaasti lausuttavana lausuntopalvelu.fi –palvelussa.

Kooste lausunnoista löytyy valtioneuvoston Hankeikkunasta (LVM017:00/2022).

2 Nykytila ja sen arviointi

Miehistötuen tarkoituksena on Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälisen kilpailukyvyyn parantaminen sekä suomalaisen huoltovarmuuden turvaaminen. Lisäksi tavoitteena on säilyttää riittävä suomalainen merenkulkijaväestö. Miehistötukena varustamoille palautetaan meripalkoista suoritettavat verot ja erät työnantajan sivukulut siten, että tarkoituksena on tukikelpoisten verojen ja sosiaaliturvamaksujen palauttaminen työnantajalle pääosin. Tuella pyritään laskemaan suomalaisten merimiesten työllistämisen kustannuksia suomalaisille työnantajille ja sitä kautta tukemaan varustamoiden kustannuskilpailukykyä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Tukena palautettavat tukitekiäjät ovat aluksella työskennelleiden ennakonpidätyksenalaista merityötuloa saaneiden yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisten osalta seuraavat suoritukset: merityötulosta toimitettu ennakonpidätys, työnantajan osuus merimieseläkemaksusta ja työnantajan osuus tapaturmavakuutusmaksusta. Muiden rajoitetusti verovelvollisten eli lähdeverotuksessa olevien merenkulkijoiden osalta palautettavat tukitekiäjät ovat palkkatulosta toimitettu lähdevero ja työnantajan sairausvakuutusmaksu. Käytännössä hakijoille palautetaan miehistötukena takaisin niiden valtiolle, Merimieseläkekassalle ja vakuutusyhtiölle maksamia työnantajan osuuksia henkilöstökustannuksista. Tukena voidaan palauttaa vain sellaisia veroja ja muita työnantajasuorituksia, jotka on ensin maksettu Suomeen.

Tukea haetaan lasti- ja matkustaja-aluksille kirjallisella hakemuksella tukijaksoittain tukiviranomaisena toimivalta Liikenne- ja viestintävirastolta. Matkustaja-aluksen, joka saa kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tukijakso on yksi kalenterikuukausi Verohallinnolle toimitettujen suoritusten osalta. Muutoin tukijakso on puoli vuotta. Käytännössä tukea haetaan sähköisen asioinnin kautta. Hakemuksesta tulee ilmetä vaadittu tuki ja sen perusteet ja hakijan on annettava oikeat ja riittävät tiedot tuen myöntämisen kannalta tarpeellisista seikoista. Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. Tukijaksot ovat 1.1.–30.6. ja 1.7. –31.12. Lisäksi matkustaja-aluksille haetaan kuukausittaista tukea Verohallinnolle maksettavien suoritusten osalta. Muut tukitekiäjät (merimieseläkevakuutusmaksu ja tapaturmavakuutusmaksu) matkustaja-alusten osalta palautetaan puolivuositain. Verot ja maksut palautetaan tukena puolivuositain keskimäärin noin puoli vuotta jälkikäteen, lukuun ottamatta suurten matkustaja-alusten osalta Verohallinnolle toimitettavia suorituksia (ennakonpidätys, lähdevero ja työnantajan sairausvakuutusmaksu), jotka palautetaan kuukausittain hakemuksesta keskimäärin noin 2–3 kuukauden kuluessa maksun tapahtumisesta.

Euroopan komissio valvoo Suomen miehistötukiohjelman noudattamista ja puuttuu toimenpiteisiin, jotka ovat vastoin hyväksytyyn tukiohjelman ehtoja tai Euroopan unionin oikeutta. Tukiohjelmasta koskevat muutokset tulee ilmoittaa etukäteen komissiolle, eikä muutoksia saa panna

täytäntöön ilman komission hyväksyntää. Käytännössä vain hallinnollisuonteiset ja muut pienimuotoiset muutokset ovat sellaisia, joita ei tarvitse ilmoittaa komissiolle. Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa olisi kyse väliaikaisesta muutoksesta. Tukeen palautettavaksi ehdotetut erät on notifioitu komissiolle vuonna 2012, minkä vuoksi muutosta ei tarvitsisi ilmoittaa ennakkoon komissiolle. Esitetty muutos ei poikkeaisi Suomen notifioimasta tukiohjelmasta SA.35110 (2012/N).

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on osaltaan lieventää covid-19 -pandemian merenkulualalle aiheuttamia taloudellisia vahinkoja ja tukea elinkeinoelämän kilpailukykyä ja turvata osaltaan toimialan taloudellisten toimintaedellytysten palautuminen Ukrainan sotilaallisesta kriisistä välillisesti seuraavan taloudellisen epävarmuuden aikana. Myös merikuljetusten ja toimitusketjujen jatkuvuutta pyritään tukemaan niiden yhteiskunnalle keskeisen merkityksen vuoksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että valtio maksaisi merenkulun tukena työntäjille takaisin työntäjän sairausvakuutusmaksun, työntäjän osuuden työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä työntäjän osuuden vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Ehdotuksella ei muutettaisi muita tukitekijöitä. Lakia sovellettaisiin vain vuonna 2021 aiheutuvien kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Vuonna 2016 tuen piiristä poistettujen tukierien palauttaminen miehistötuen piiriin vuodelta 2021 lisäisi valtion kustannuksia vuonna 2022 yhteensä noin 6,5 miljoonaa euroa. Valtion toteutunut miehistötuki merenkululle oli noin 74,4 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja noin 67,6 miljoonaa euroa vuonna 2021. Tukimäärän merkittävä pudotus edellisvuosiin verrattuna johtuu koronapandemiasta aiheutuneista lomautuksista suomalaisilla aluksilla, ja siitä seuraten pienempänä tehtynä erityistulona ja siitä toimitettuina työntäjasuorituksina.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022 talousarviossa on varattu (momentille 31.20.43) 89 000 000 euron arviomääräraha meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyyn parantamiseen. Momentille ehdotetun määrärahan pitäisi kattaa muutoksesta aiheutuva tukimäärän nousu. Arvio perustuu maaliskuussa 2022 päättyneen vuoden 2021 miehistötukien hakukierrokselta saatuihin tietoihin. Vuoden 2022 arviomäärärahaa esitetään pienennettäväksi 1 miljoonalla eurolla vuoden 2022 toisen lisätalousarvioesityksen yhteydessä.

Covid-19-pandemian vaikutukset näkyvät miehistötuen määrässä ja siten valtion budjetissa viiveellä, koska tuki maksetaan jälkikäteen jo maksettujen työntäjasuoritusten perusteella. Vuonna 2022 tukea maksetaan 1.7.2021—30.6.2022 välisenä aikana syntyneistä kustannuksista. Matkustaja-aluksilla, jotka saavat kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tuki vastaa

Verohallinnolle toimitettujen ja maksettujen työnantajasuoritusten osalta ennakonpidätysten, työnantajan sairausvakuutusmaksujen sekä lähdeveron määrää ajalta 1.11.2021—31.10.2022.

Ehdotettujen tukierien taloudellinen vaikutus on arvioitu vuoden 2021 tukihakemusten palkkamäärien suuruuden perusteella. Tämän perusteella on laskettu tukivuodelle 2021 ennakoitavissa oleva miehistötukilain 11 §:n tuen määrän perustana oleva aluksilla tehdyn ennakonpidätyksen-alaisen merityötulon määrä. Vuonna 2021 työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruus oli 1,53 prosenttia työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärästä. Työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruudeksi on noin 2,7 miljoonaa euroa. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2021 se oli 0,5 prosenttia 2 169 000 euroon asti ja sen yltävältä osalta 1,90 prosenttia palkkasummasta. Työttömyysvakuutusmaksun osalta vaikutus on noin 2,8 miljoonaa euroa. Keskimääräinen ryhmähenkivakuutusmaksu on ollut keskimäärin noin 0,1 prosenttia palkkasummasta. Myös vapaaehtoisen vapaa-ajan vahinkovakuutuksen ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksun suuruus vaihtelee vakuutusyhtiöittäin ja varustamokohtaisesti, ollen aiemmin noin 0,5 prosenttia merityötulon määrästä. Edellä mainittujen ryhmähenki- ja vapaa-ajan vahinkoja koskevien vakuutusten, huomioiden mahdollinen vapaa-ajan lisävakuutusmaksu, maksujen yhteenlasketuksi suuruudeksi on arvioitu noin 0,6 prosenttia aluksilla tehdystä työstä maksetuista palkoista eli yhteensä noin 1 miljoonaa euroa. Yhteenlaskettu ehdotettujen tukierien suuruus on arviolta noin 6,5 miljoonaa euroa tukivuoden 2021 ajalta.

Ehdotettujen tukierien palauttaminen miehistötuen piiriin lisää varustamojen saamaa tukea noin 6,5 miljoonaa euroa vuonna 2022. Varustamokohtaisesti vuoden 2021 ajalta maksettava tuki lisääntyisi varustamon merenkulkijoiden määrästä riippuen muutamasta tuhannesta eurosta reiluun puoleentoista miljoonaan euroon, mediaaniltaan reilu viisikymmentä tuhatta euroa, varustamo kohtien. Ehdotetusta tukimäärän lisäyksestä noin kolmeviidennestä kohdistuisi matkustaja-aluksille maksettavaan tukeen ja kaksiviidennestä lastialuksille. Varustamojen kannalta ehdotettujen tukierien palauttaminen tukijärjestelmän piiriin parantaisi varustamoiden maksuvalmiutta.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotettujen tukierien väliaikainen palauttaminen tukikelpoisten maksujen piiriin lisää tukiviranomaisen työtä. Tukijakson 1.7.–31.12.2021 koskevien tukien hakuaika päättyi 31.3.2022, minkä vuoksi palautettavia tukieriä koskevia hakemuksia ei ole mahdollista käsitellä yhdessä tukijakson normaalien tukihakemusten kanssa. Liikenne- ja viestintäviraston tulee järjestää uusi hakukierros, jotta lakiin väliaikaisesti palautettavia tukia koskevat hakemukset on mahdollista käsitellä ja myöntää tuet. Viraston arvion mukaan muutos lisää resurssitarvetta vähintään 0,5 henkilötyövuotta.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälinen kilpailukyky vaikuttaa suoraan työllisten suomalaisten merenkulkijoiden määrään ja laajemminkin suomalaisen meriklusterin laajuuteen ja siihen, että alan asiantuntemus ja osaaminen pysyvät Suomessa. Esitys tukee tämän tavoitteen saavuttamista. Kansainvälisen kilpailukyvyn kautta tavoitteena on myös osaltaan turvata huoltovarmuutta, vaikka huoltovarmuuden turvaamisessa käytetään myös muita keinoja. Huoltovarmuuden perustana tällöin on, että Suomen lipun alla oleviin aluksiin sovelletaan Suomen lakia sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. Esitys lieventäisi covid-19-pandemian elinkeinoelämälle aiheuttamia taloudellisia vahinkoja sekä antaisi paremmat taloudelliset valmiudet sopeu-

tua tilanteeseen ja tukisi elinkeinoelämän kilpailukykyä ja siten myös suomalaista huoltovarmuutta. Erityisesti esitys tukisi merikuljetusten jatkuvuutta, millä olisi suuri yhteiskunnallinen merkitys.

5 Lausuntopalaute

6 Säännöskohtaiset perustelut

11 § Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä. Pykälään esitetään lisättäväksi uudet kohdat 4-7.

Nykyisin tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua: 1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on enakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu; 2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; merimieseläkelain 141 a §:ssä säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä; sekä 3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta. Esityksessä ehdotetaan, että tukikelpoiseksi kustannukseksi palautettaisiin työnantajan sairausvakuutusmaksu, työnantajan osuus työttömyysvakuutusmaksusta, työnantajan osuus ryhmähenkivakuutusmaksusta, sekä työnantajan osuus vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Tällöin tukena maksettaisiin myös yleisesti verovelvollisen merenkulkijan ja sellaisen miehistötukilain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan osalta, jonka osalta on lähdeveron sijasta maksettu ennakonpidätystä, määrä, joka vastaa edellä mainittuja tukijaksosia maksettuja työnantajan maksuja.

Pykälän 4 kohdan mukaan tukena maksettaisiin ennakonpidätyksessä olevien merenkulkijoiden osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua työnantajan sairausvakuutusmaksua. Työnantajan sairausvakuutusmaksusta säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa (771/2016). Työnantajan sosiaaliturvamaksun maksuprosentista säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Vuonna 2021 työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruus oli 1,53 prosenttia työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärästä (valtioneuvoston asetus 819/2020, 3 §). Työnantaja on velvollinen maksamaan työnantajan sairausvakuutusmaksun, jos työntekijä on sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaan Suomessa vakuutettu.

Pykälän 5 kohdan mukaan tukena maksettaisiin ennakonpidätyksessä olevien merenkulkijoiden osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta. Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) säädetään työnantajan työttömyysvakuutusmaksun perusteista. Nämä maksut määrätään työnantajalle ja työntekijälle lain 2 §:n mukaan siten, että laissa säädetty Työllisyysrahasto voi suoriutua sen vastattavana olevien työttömyysetuuksien ja aikuiskoulutustuen rahoituksesta ja muista säädettyistä tehtävistä. Lain 18 §:ssä säädetään työttömyysvakuutusmaksun määrästä. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2021 se oli 0,50 prosenttia 2 169 000 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,90 prosenttia palkkasummasta.

Pykälän 6 kohdan mukaan tukena maksettaisiin ennakonpidätyksessä olevien merenkulkijoiden osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta. Ryhmähenkivakuutusmaksu peritään tapaturmavakuutusmaksun yhteydessä. Maksu las-

kutetaan erillisellä laskulla samasta palkkasummasta kuin työttömyysvakuutusmaksu. Ryhmähenkivakuutusmaksun suuruus vaihtelee vakuutusyhtiöittäin. Keskimääräinen ryhmähenkivakuutusmaksu on ollut vuonna 2021 noin 0,1 prosenttia palkkasummasta.

Pykälän 7 kohdan mukaan tukena maksettaisiin ennakonpidätyksessä olevien merenkulkijoiden osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Merenkulkijoita koskevista vapaa-ajan tapaturmavakuutuksista on neuvoteltu merenkulkualan työmarkkinajärjestöjen välillä ja varustamo on sen mukaisesti velvoitettu ottamaan mainitun vakuutuksen. Niitä koskevat ehdot ja maksut määrää vakuutusyhtiö. Työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 25 luvussa säädetään vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutuksesta.

14 §. Tuen hakeminen. Pykälän 3 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin sääntö, jonka mukaan tukivuoden 1.1.–31.12.2021 työnantajan sairausvakuutusmaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta, vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta vuoden 2021 tukivuodelta olisi haettava viimeistään 31 päivänä elokuuta 2022. Menettely poikkeaisi pääsäännöstä, jonka mukaan tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. Ehdotettu poikkeava menettely on välttämätöntä, koska vuoden 2021 miehistötukien hakuaika päättyi 31 päivänä maaliskuuta 2022 ja lakiin palautettavia tukieriä varten on käynnistettävä uusi hakukierros.

16 §. Tarvittavat tiedot ja selvitykset. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että momenttiin lisätään viittaus hakijan velvollisuuteen toimittaa tukiviranomaiselle Työllisyysrahaston todistus, joka tarvitaan työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksuista maksamiseksi tukena vastaavan sisältöisenä kuin ennen lain 940/2016 voimaantuloa. Lailla 940/2016 miehistötukilain 4 momenttia muutettiin siten, että momentista poistettiin viittaus velvollisuuteen toimittaa Työttömyysvakuutusrahaston todistus. Muutos perustui tuolloin siihen, että työttömyysvakuutusmaksu ei enää 1 päivästä tammikuuta 2016 alkaen oikeuttanut laissa tarkoitettuun tukeen (lakimuutos 298/2015). Tuolloin momenttia muutettiin vastaamaan lain 11 §:n vuoden 2016 alusta voimaantullutta muutosta, jolloin mm. työnantajan osuus työttömyysvakuutusmaksuista poistettiin tukikelpoisten maksujen piiristä (HE 321/2014 vp s. 16–17). Lisäksi pykälään tehtiin kielellisiä tarkistuksia.

7 Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.7.2022 ja olemaan voimassa 31.3.2023 saakka. Lakia sovellettaisiin vain vuonna 2021 aiheutuvien kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Lakiehdotus ei sisällä perustuslain kannalta ongelmallisia perusoikeusrajoituksia tai muita valtiosääntöoikeudellisia kysymyksiä, jonka johdosta lakiesitys voidaan käsitellä tavallisessa lain-säätämisyjärjestyksessä.

9 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2022 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 11 §, 14 §:n 3 momentti ja 16 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 11 § laissa 298/2015 sekä 14 §:n 3 momentti ja 16 §:n 4 momentti laissa 940/2016, seuraavasti:

11 §

Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on enakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu;

2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; mainitun lain 141 a §:ssä säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä;

3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta;

4) työnantajan sairausvakuutusmaksua;

5) työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta;

6) työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta; sekä

7) työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta.

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. Työnantajan sairausvakuutusmaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta, vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta tukivuodelta 2021 on haettava viimeistään 31 päivänä elokuuta 2022.

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

Hakijan on toimitettava tukijaksoittain tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön ja Työllisyysrahaston antamat aluskohtaiset selvitykset tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista 11 §:ssä tarkoitetuista vakuutusmaksuista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään maaliskuuta 2023.

Tätä lakia sovelletaan vuoden 2021 aikana aiheutuvista kustannuksista maksettavaan tukeen.

Helsingissä xx.xx.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

Laki

meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* väliaikaisesti meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 11 §, 14 §:n 3 momentti ja 16 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 11 § laissa 298/2015 sekä 14 §:n 3 momentti ja 16 §:n 4 momentti laissa 940/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on ennakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu;

2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; merimieseläkelain 141 a §:ssä säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä; sekä

3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta.

Ehdotus

11 §

Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on ennakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu;

2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; *mainitun lain 141 a §:ssä* säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä;

3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta;

4) *työnantajan sairausvakuutusmaksua;*

5) *työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta;*

6) *työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta; sekä*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. (11.11.2016/940)

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

Hakijan tulee tukijaksoittain toimittaa tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön antama aluskohtainen selvitys tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista 11 §:ssä tarkoitettuista vakuutusmaksuista. (11.11.2016/940)

7) työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta.

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. *Työnantajan sairausvakuutusmaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta, vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta tuki-vuodelta 2021 on haettava viimeistään 31 päivänä elokuuta 2022.*

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

Hakijan on toimitettava tukijaksoittain tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön ja Työllisyysrahaston antamat aluskohtaiset selvitykset tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista 11 §:ssä tarkoitettuista vakuutusmaksuista.